

Koudweeronderzoek

2014-2015

Rapportage Utrecht

Analyse registratiegegevens en interviews in de Utrechtse nachtopvang in de winterperiode 2014-2015

Inhoud

Samenvatting en conclusie	1
Inleiding	2
1. Aantal gebruikers van de nachtopvang tijdens de koudweerregeling	4
2. Hoe ziet de daklozen populatie er uit?.....	6
3. Problematiek en zorggebruik	9
4. Verblijfplaatsen en duur en reden dakloosheid	12
5. Wat kan beter in de Utrechtse daklozenopvang?	15

Met dank aan

De medewerkers van Sleep Inn, NOIZ, nachtopvang Leger des Heils en koudweerlocatie de Stadsbrug voor hun medewerking aan dit onderzoek, medewerkers van VG en vrijwilligers voor het interviewen van daklozen en stagiaire en co-assistenten Youssra Al Gani, Robin Saleminck en Arjen Klinkert voor het invoeren van de vragenlijsten, het uitvoeren van data analyses en hun waardevolle bijdragen aan deze rapportage.

Samenvatting en conclusie

In de winter van 2014/2015 was gedurende **drie perioden** een koudweerregeling van kracht, in totaal **22 nachten**. **Gemiddeld bezochten 110 mensen** per nacht de nachtopvangvoorzieningen (reguliere opvang en koudweerlocatie), met een maximum van 123 per nacht. **In totaal hebben 230 mensen** van de koudweerregeling gebruik gemaakt.

Achtergrondkenmerken

- Vooral mannen (87%) bezochten de nachtopvangvoorzieningen
- De gemiddelde leeftijd van bezoekers is 41 jaar
- Nieuwe bezoekers en bezoekers van de koudweerlocatie zijn jonger dan de al bekende bezoekers en bezoekers in de reguliere opvang
- 57% van de bezoekers heeft Nederlandse nationaliteit
- Meer dan de helft van de bezoekers is geboren in het buitenland. Marokko en Polen zijn de meest voorkomende geboortelanden.

Problematiek en zorggebruik

- Meer dan de helft van de respondenten heeft schulden en 41% heeft problematische schulden (>2000 euro)
- 31% van de respondenten heeft geen zorgverzekering
- Eén op de drie bezoekers drinkt overmatig alcohol.

Slaapplaatsen en duur en redenen dakloosheid

- Huisuitzetting blijft de belangrijkste oorzaak van dakloosheid
- 16 personen (24%) heeft de voorgaande maand nog buiten geslapen

Ten opzichte van voorgaande jaren:

- Er wordt minder beroep gedaan op de winterkoudeopvang. De bezetting is met gemiddeld 30 bedden per nacht afgenomen. Dit komt waarschijnlijk door de opening van twee opvanglocaties voor ongedocumenteerde daklozen in Utrecht.
- De problematiek op verschillende leefgebieden lijkt minder ernstig dan voorheen: meer bezoekers hebben enige vorm van inkomen, bezoekers waarderen hun eigen gezondheid beter dan in 2011/2012 en minder mensen slapen op straat.
- De schuldenproblematiek is echter toegenomen: meer daklozen hebben schulden dan drie jaar geleden.
- Conflicten met familie/vrienden zijn vaker een reden van dakloosheid.

Inleiding

Waarom een Koudweeronderzoek?

In de winterperiode is het de uitgelezen kans om een beeld te krijgen van de daklozenpopulatie binnen de stad. De groep feitelijk daklozen die gebruik maakt van nachtopvangvoorzieningen is dan het grootst. Vanwege de weersomstandigheden zullen ook mensen in de opvang te vinden zijn die normaliter buiten slapen. Bij langdurige kou gaat de koudweerregeling in en vervallen de barrières voor daklozen om te overnachten in een nachtopvang; opvang wordt kosteloos, het aantal overnachtingen is onbeperkt en er is geen regiobinding noodzakelijk.

De koudweerregeling duurt altijd minimaal drie aaneengesloten dagen en wordt afgeroepen wanneer de gevoelstemperatuur overdag onder het vriespunt daalt en de verwachting is dat dit enige tijd aanhoudt. Aan een van de volgende criteria dient hiervoor te worden voldaan:

- overdag òf 's nachts is de gevoelstemperatuur onder nul en deze situatie houdt ten minste drie dagen aan; of
- overdag òf 's nachts is de gevoelstemperatuur onder min drie en de verwachting is dat dit zeker twee dagen duurt; of
- overdag òf 's nachts is de gevoelstemperatuur onder min vijf met het perspectief dat dit een dag aanhoudt.

De koudweerregeling gaat in de vier grote steden (G4: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) tegelijk van start. Op 22 januari 2015 zijn in deze steden tegelijkertijd in verschillende nachtopvangvoorzieningen interviews afgenomen om de achtergrondkenmerken van de feitelijk daklozen in beeld te brengen. Het is na de winters van 2010-2011 en 2011-2012 de derde keer dat het koudweeronderzoek door de G4 gezamenlijk werd uitgevoerd.

Aanbod nachtopvang in Utrecht

In Utrecht zijn twee instellingen die nachtopvang aanbieden: de Tussenvoorziening met de locaties Sleep-Inn met 55 bedden en NOIZ, met 30 bedden, en het Leger des Heils met 4 bedden. In dit rapport wordt dit de reguliere nachtopvang genoemd. Tijdens de koudweerregeling wordt hier nog een speciale koudweerlocatie aan toegevoegd. In de winterperiode 2014/2015 was dat de Stadsbrug. De capaciteit van de koudweerlocatie wordt aangepast aan de vraag. Daarnaast zijn er in Utrecht twee locaties voor de opvang aan buitenlandse ongedocumenteerde daklozen. In De Weerdsingel, een initiatief van de Tussenvoorziening, zijn 20 plaatsen beschikbaar; De Toevlucht, een initiatief van de kerken ondersteund door de gemeente Utrecht biedt plaats aan zo'n 24 personen. Deze groep is niet meegenomen in dit onderzoek.

Vraagstelling onderzoek

Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Hoe ziet het gebruik van de nachtopvang er tijdens de Koudweerregeling uit?
2. Hoe ziet de daklozenpopulatie eruit?
 - Achtergrondkenmerken
 - Problematiek en zorggebruik
 - Slaapplaatsen en duur en redenen van dakloosheid

Waar mogelijk zijn de cijfers met eerdere jaren vergeleken.

Methode

Voor dit onderzoek zijn twee databronnen gebruikt:

- KRIS, het Keten Registratie Informatie Systeem, waarin
- Interviews

KRIS

KRIS is het clientvolgsysteem van de Utrechtse Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). Alle overnachtingen in de reguliere nachtopvang en koudweeropvang worden hierin geregistreerd. Alle bezoekers krijgen een uniek cliëntnummer. Geregistreerd worden naam, geboortedatum, geslacht en nationaliteit.

Interviews

Op donderdagavond 22 januari 2015 zijn interviews afgenomen met bezoekers van de Utrechtse nachtopvangvoorzieningen, namelijk de Sleep-Inn, de NOIZ, het Leger des Heils (Oudwijkerveldstraat), en de Stadsbrug (koudweerlocatie). Binnen deze instellingen zijn zoveel mogelijk aanwezige dak- en thuislozen geïnterviewd. Als dank voor deelname kregen respondenten 5 euro. De interviews zijn afgenomen door medewerkers van VG en enkele vrijwilligers, die voorafgaand een interviewinstructie van een uur hebben gekregen. Een interview met een dakloze duurde gemiddeld 20 minuten.

De inhoud van de vragenlijsten is in overleg met de GGD'en Haaglanden en Amsterdam en gemeente Rotterdam opgesteld. Vertalingen waren beschikbaar in het Engels, Pools en Roemeens. In geval van taalproblemen werd hulp ingeschakeld van andere bezoekers.

In totaal zijn 72 personen geïnterviewd ofwel 60% van de bezoekers op 22 januari 2015.

1. Aantal gebruikers van de nachtopvang tijdens de koudweerregeling

Aan de hand van registratiegegevens is nagegaan hoeveel mensen gebruik hebben gemaakt van de nachtopvang tijdens de koudweerregeling.

Koudweerregeling 22 nachten van kracht geweest

In de winter van 2014-2015 is de koudweerregeling in totaal 22 nachten van kracht geweest, verspreid over 3 periodes. Het gaat hier om de maanden december (4 nachten), januari (10 nachten) en februari (8 nachten). De drukste nacht was 4 februari met 123 bezoekers.

230 mensen hebben gebruik gemaakt van nachtopvang tijdens koudweerregeling

In totaal hebben 230 mensen tijdens deze dagen gebruik gemaakt van een nachtopvangvoorziening in Utrecht. Tijdens de koudweerregeling bezochten gemiddeld 110 personen per nacht de nachtopvang.

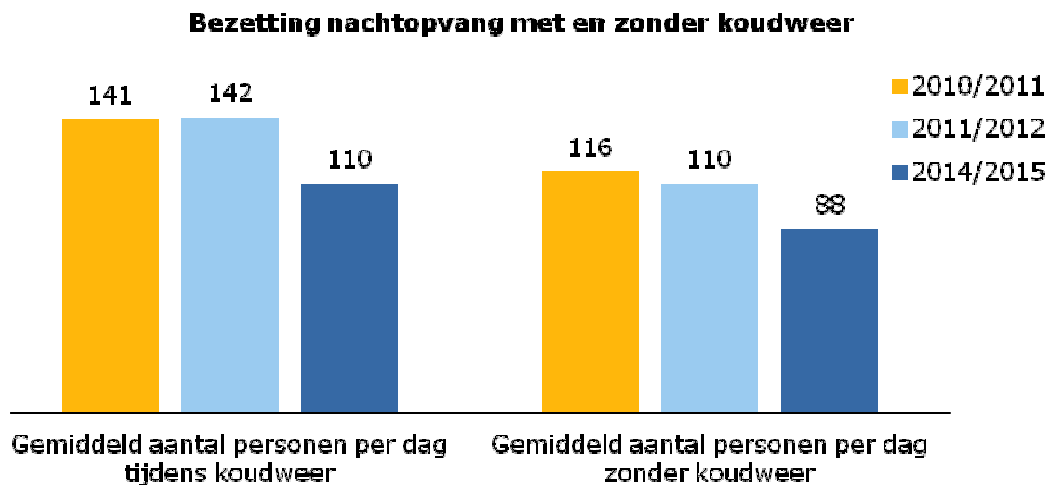

- 164 mensen hebben gebruik gemaakt van een plaats in een van de reguliere opvangcentra.
- 80 mensen hebben gebruik gemaakt van de speciale koudweerlocatie.

(bij elkaar 244, er zijn 14 personen die zowel in een reguliere locatie als in de koudweerlocatie gezien zijn).

Bezetting afgenomen ten opzichte van eerdere jaren

De bezetting van de nachtopvangvoorzieningen tijdens de koudweerregeling is flink afgenomen ten opzichte van eerdere jaren. In 2010/2011 en 2011/2012 werden nog meer dan 140 personen per nacht in de nachtopvang gezien. Ook tijdens de gewone winternachten is het gemiddelde aantal mensen dat per nacht in de nachtopvangvoorzieningen verbleef afgenomen.

62 mensen maakten voor het eerst gebruik van de Utrechtse nachtopvang

Volgens de registratiegegevens van de laagdrempelige opvang waren er 62 mensen die tijdens de koudweerregeling voor het eerst gebruik maakten van de Utrechtse nachtopvang. Het gaat hierbij om mensen die zich daadwerkelijk op een dag tijdens de koudweerregeling voor het eerst hebben gemeld. Mensen die voor het eerst in de nachtopvang verschenen tussen de verschillende koudweerperiodes door werden niet als nieuwe cliënten beschouwd.

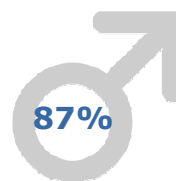
2. Hoe ziet de daklozen populatie er uit?

Om inzicht te krijgen in de gebruikersgroep van de nachtopvang zijn voor de factoren geslacht, leeftijd en afkomst de registratiegegevens geanalyseerd.

13% van de bezoekers tijdens koudweerregeling is vrouw

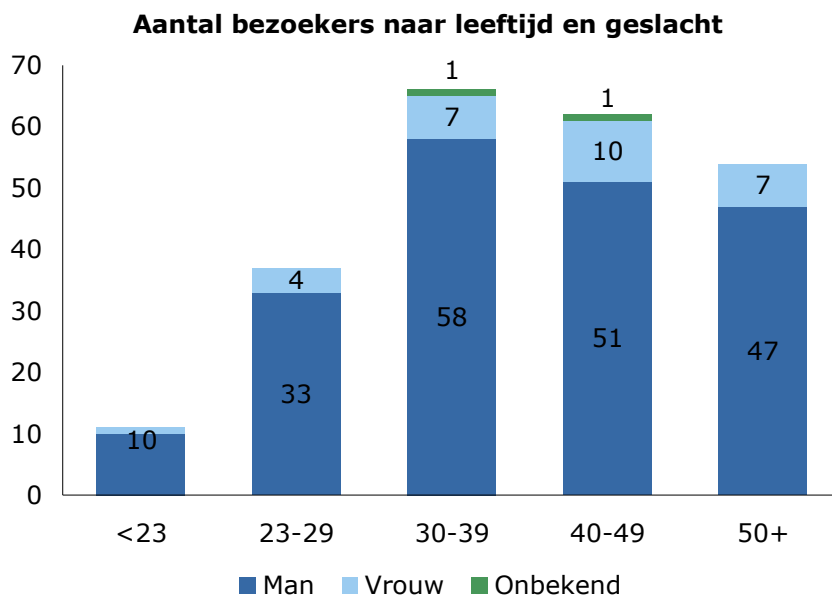
Net als andere jaren zaten er geen vrouwen in de speciale koudweerlocatie. Ongeveer één op de zes bezoekers van de reguliere opvangcentra tijdens de koudweerregeling was vrouw. In de voorgaande jaren

was dit ongeveer één op de tien bezoekers. Van het totaal aantal bezoekers tijdens de koudweerregeling was 87% man en 13% vrouw. Het aandeel aan vrouwen is hiermee licht gestegen, in eerdere jaren lag dit nog tussen de 8% en 10%. Van twee bezoekers was het geslacht niet in de cliëntregistratiegegevens genoteerd.

Gemiddelde leeftijd van bezoekers is 41 jaar

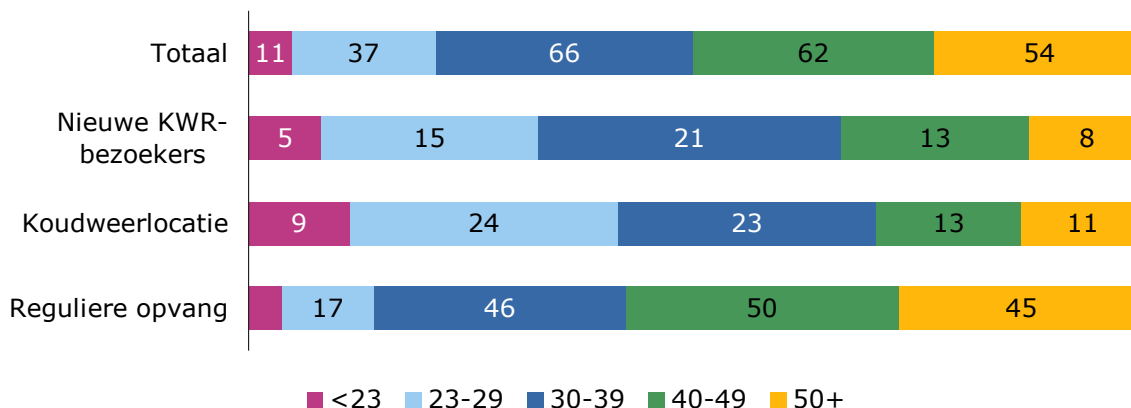
De gemiddelde leeftijd van de bezoekers tijdens de koudweerregeling was 41 jaar. Tien mensen waren jonger dan 23 jaar. 16% van de bezoekers was 20-29 jaar, 29% viel in de categorie 30-39 jaar, 27% was tussen de 40 en 49 jaar en 23% was 50 jaar of ouder. Alle percentages zijn vergelijkbaar met 2011/2012.

Net als in eerdere studies naar voren kwam waren de nieuwe bezoekers en de bezoekers van de koudweerlocatie jonger dan de al bekende bezoekers en de bezoekers in de reguliere opvang. In de reguliere opvang was het percentage zwerfjongeren (dakloze jongeren onder de 23 jaar) bijna 4%. In de koudweerlocatie was dit 11%. De nieuwe

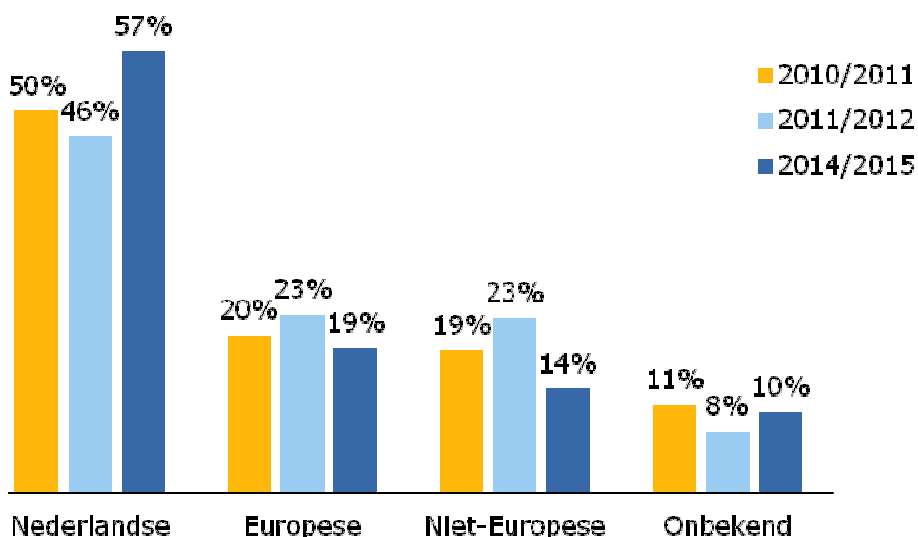
KWR-bezoekers waren gemiddeld 36 jaar oud, de gemiddelde leeftijd van de al bekende bezoekers was bijna 43 jaar.

Leeftijd bezoekers KWR

Meer dan de helft van de bezoekers heeft Nederlandse nationaliteit

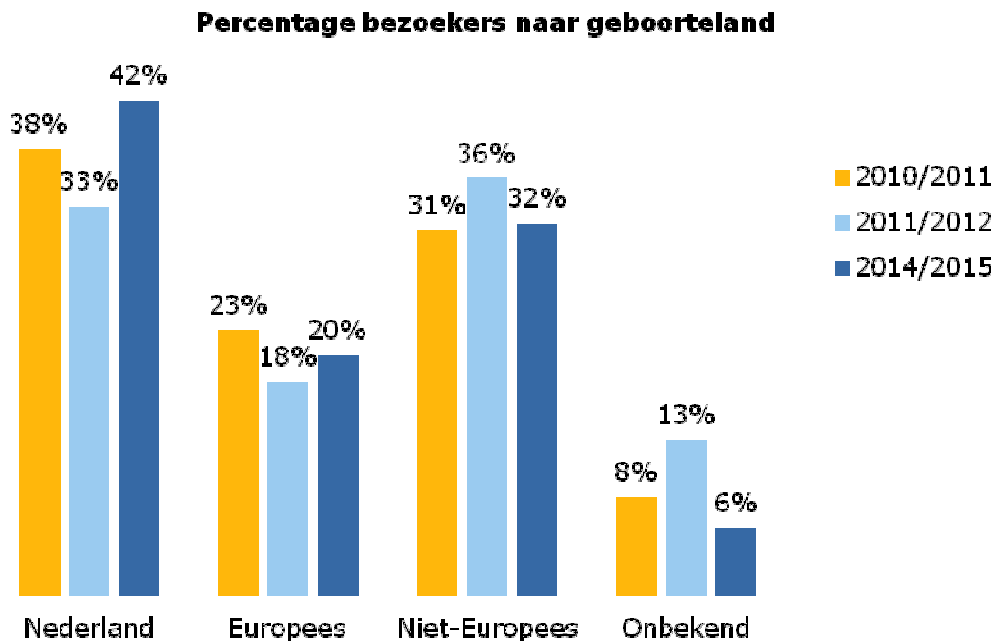
Van alle bezoekers in de nachtopvang tijdens de koudweerregeling van 2014/2015 heeft meer dan de helft de Nederlandse nationaliteit. Net als in de voorgaande jaren is dit de grootste groep van de bezoekers. Opvallend is dat het aandeel van mensen met de Nederlandse nationaliteit met 11% is gestegen ten opzichte van de winter van 2011/2012. Het aandeel van mensen met een niet-Europese achtergrond is juist met bijna 10% gedaald. Deze groep kan sinds juni 2014 terecht in de opvang aan buitenlandse ongedocumenteerde daklozen (Weerdsingel en Toevlucht).

In de reguliere opvangcentra (Sleep-Inn, NOIZ en Leger des Heils) heeft het overgrote deel van de cliënten de Nederlandse nationaliteit. In de koudweerlocatie zagen we meer mensen met een andere Europese nationaliteit. Dit komt overeen met de koudweermeting van 2011/2012 en past bij de beleidsuitgangspunten. De koudweerlocatie is bedoeld voor niet-rechthebbenden, wat meestal mensen met een niet Nederlandse nationaliteit betreft. Ook de nieuwe KWR-bezoekers lijken vaak van buitenlandse afkomst. Van de nieuwe KWR-bezoekers is echter van een relatief groot deel de nationaliteit niet bekend, waardoor harde conclusies niet te trekken zijn.

Grootste groep daklozen geboren in Nederland

42% van de daklozen in de nachtopvang is geboren in Nederland, meer dan de helft van de mensen is geboren in het buitenland. Het grootste deel hiervan is in een land buiten Europa geboren. Hetzelfde is terug te zien in de winter van 2010/2011. Van de 73 mensen geboren buiten Europa zijn er 23 in Marokko geboren. Dit is hiermee de grootste groep. Van de 47 mensen geboren in een ander Europees land dan Nederland zijn er 23 geboren in Polen en dit is hiermee de grootste groep. Tijdens de koudweerregeling van 2011/2012 waren meer daklozen geboren buiten Europa dan in Nederland. In dat jaar was het aandeel mensen waarvan het geboorteland niet in de registratiegegevens stond genoteerd echter ook hoger dan de andere jaren.

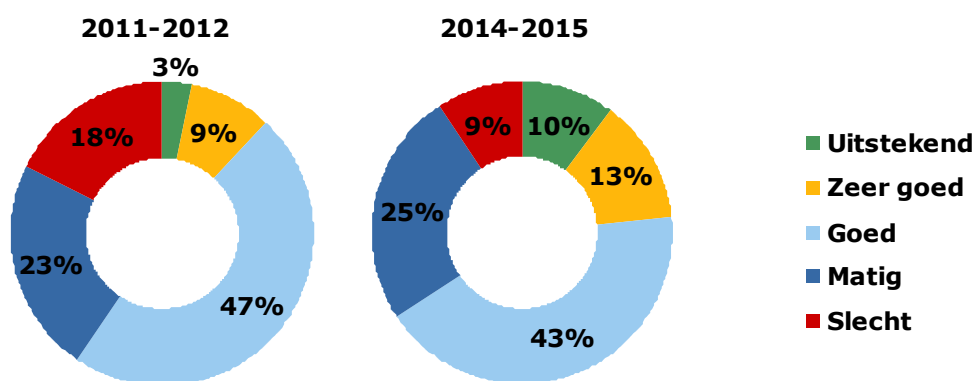
3. Problematiek en zorggebruik

Aan de hand van interviews die op 22 januari 2015 onder de daklozen in de verschillende nachtopvangvoorzieningen zijn gehouden is een beeld te verkrijgen van de achtergrondkenmerken van de daklozenpopulatie. Hieronder vallen bijvoorbeeld de ervaren gezondheid, middelengebruik en schuldenproblematiek. Deelname aan deze interviews was vrijwillig. Om beter inzicht te krijgen in de groep feitelijk daklozen worden in dit hoofdstuk de resultaten onder de 72 Utrechtse respondenten weergegeven.

Bijna twee derde van de respondenten rapporteert eigen gezondheid als goed, zeer goed of uitstekend

66% van de mensen beoordeelt de eigen gezondheid als positief. Een kwart van de mensen beoordeelt deze als matig en 9% als slecht. Een minder goed ervaren gezondheid komt vooral voor bij daklozen zonder ziektekostenverzekering, die medicijnen gebruiken, medische zorg ontvangen en/of bekend zijn in de GGZ.

Zelfrapportage gezondheid

34% van de deelnemers geeft aan afgelopen jaar zorg te hebben ontvangen van de huisarts

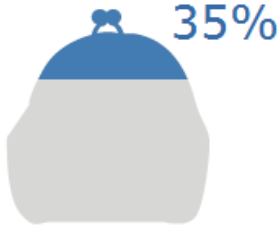
Dit percentage ligt iets lager dan afgelopen jaren. Ook geeft 34% van de deelnemers aan in het afgelopen jaar zorg te hebben ontvangen van een arts anders dan huisarts: 25% van een tandarts, 9% van een GGZ-instelling en 4% van verslavingszorg.

Eén op de drie deelnemers heeft geen ziektekostenverzekering

Evenals in voorgaande jaren is het percentage daklozen zonder ziektekostenverzekering hoog, namelijk 31%. Het betreft uitsluitend mannen, veelal jonger dan 30 jaar. Onder daklozen met de Nederlandse nationaliteit is 18% onverzekerd (7 personen).

Bezoekers zonder enige vorm van inkomen sterk afgenomen

10% van de respondenten in de winter van 2014-2015 had geen enkele vorm van inkomen. In eerdere jaren lag dit percentage tussen de 30% en 42% en was daarmee veel hoger.

Ook 10% van de respondenten had betaald werk. 35% van de mensen had een bijstand/daklozenuitkering.

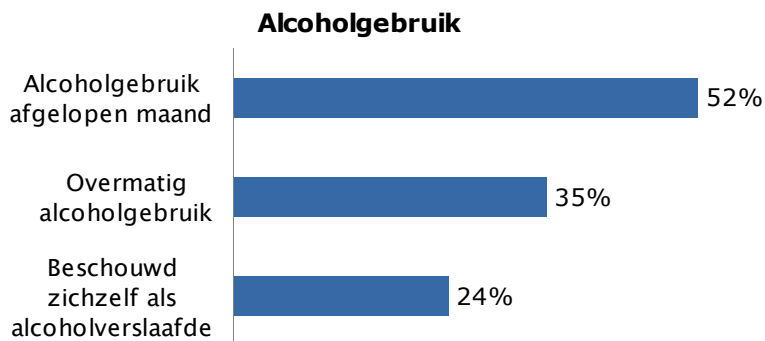
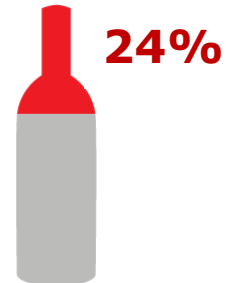
Meer dan de helft van de mensen heeft schulden

53% van de respondenten geeft aan schulden te hebben. 41% heeft meer dan 2.000 euro schulden. Twaalf personen (18%) hebben meer dan 2.000 euro schuld bij het CJIB, Belastingdienst of UWV. In 2011-2012 kwamen schulden minder vaak voor (43%).

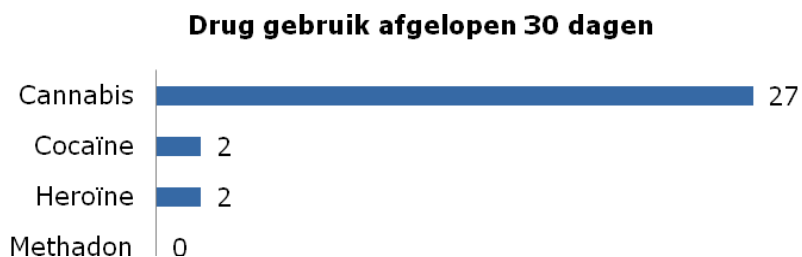
35% van de respondenten drinkt overmatig

Meer dan één derde van de respondenten drinkt overmatig alcohol. Dat wil zeggen dat ze meer dan 100 eenheden per 30 dagen drinken.

24% van de respondenten beschouwt zichzelf als alcoholverslaafde.

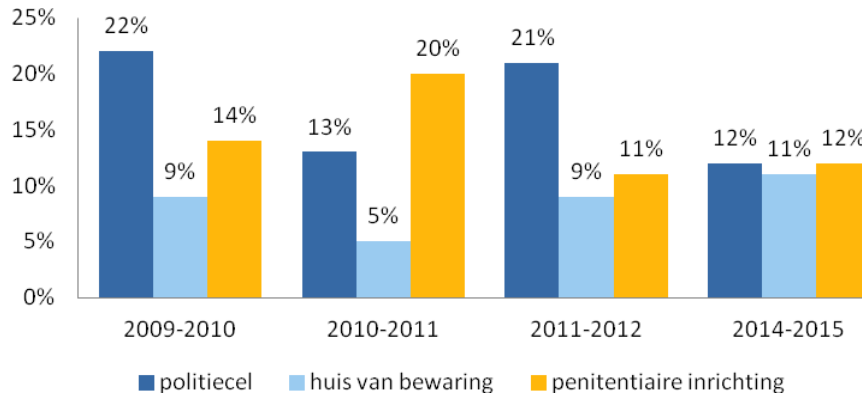

40% van de respondenten geeft aan in de afgelopen 30 dagen cannabis te hebben gebruikt. Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Aandeel respondenten dat in detentie heeft gezeten licht afgenomen

Het aandeel respondenten dat de afgelopen 12 maanden in detentie heeft gezeten is in de afgelopen jaren iets afgenomen. Onder de respondenten van 2014-2015 geeft 71% aan niet in detentie te hebben gezeten de afgelopen 12 maanden. 35% geeft aan wel in detentie te hebben gezeten.

4. Verblijfplaatsen en duur en reden dakloosheid

De deelnemers hebben een over het algemeen wisselende verblijfplaatsen. In de interviews is gevraagd naar de meest recente verblijfsplaatsen, de duur van de dakloosheid, redenen voor dakloosheid en waar mensen gaan slapen na de koudweerregeling.

48% geboren of al langer dan 5 jaar in Utrecht

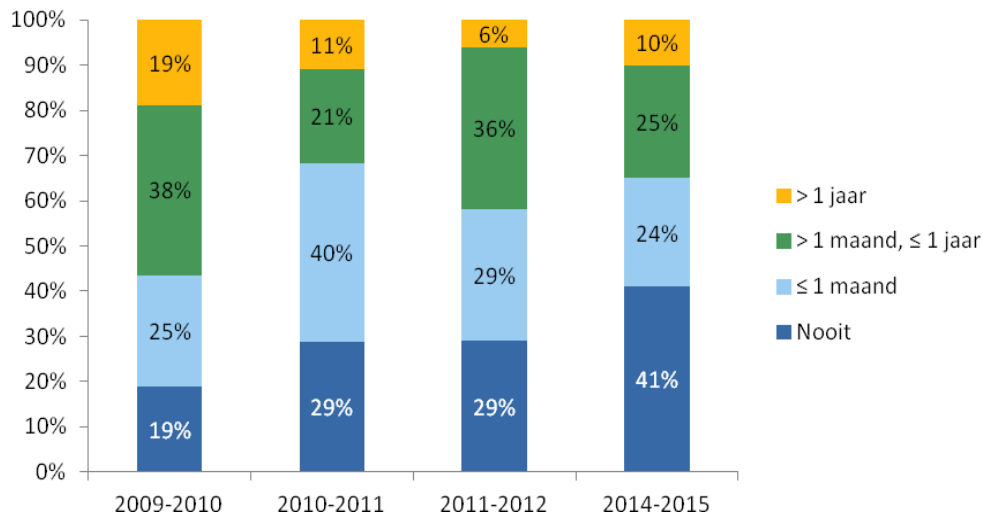
In de winter van 2014-2015 gaf 48% van de respondenten aan geboren te zijn in Utrecht of verbleef al langer dan vijf jaar in Utrecht. In de winters 2009-2010, 2010-2011 en 2011-2012 lag dit percentage ongeveer tien procent lager.

De belangrijkste reden waarom respondenten naar Utrecht kwamen was voor werk (38%).

Aantal mensen dat nog nooit op straat heeft geslapen neemt toe

41% van de respondenten had voor de koudweerregeling in 2014-2015 van kracht was nog nooit op straat geslapen. Voor 24% geldt echter dat ze minder dan een maand geleden nog op straat hebben geslapen. Voor 10% was dit langer dan een jaar geleden.

74% van de respondenten had gebruik gemaakt van de nachtopvang in de 30 dagen voordat de koudweerregeling in ging. Gemiddeld maakten de respondenten daar 24 dagen van de 30 dagen voorafgaand gebruik van. In de winter van 2011-2012 lag dit percentage zelfs op 99% van de respondenten.

Nog eens 32% van de mensen sliep in de 30 dagen voorafgaand aan de koudweerregeling bij familie of vrienden.

49% van de respondenten had eigen woonruimte voordat ze dakloos werden

Onder de respondenten in de winter van 2014-2015 had 49% eigen woonruimte voordat ze dakloos werden. Dit percentage ligt hoger dan in de vorige periode, 2011-2012. 39% woonde bij partner, familie of vrienden voordat ze dakloos werden.

Soort verblijf voor huidige periode dakloos

41% van de mensen die dakloos werden woonden voor deze periode al in Utrecht. De overige respondenten woonden in een regio buiten Utrecht voordat ze dakloos werden.

Belangrijkste reden voor dakloosheid is huisuitzetting

Als belangrijkste reden voor dakloosheid wordt huisuitzetting genoemd. Dit is niet veel veranderd gedurende de jaren. Een conflict met als gevolg dakloosheid komt sinds 2010 wel steeds vaker voor. In 2010-2011 was dit nog 11%, in de winter van 2014-2015 noemt 32% van de respondenten dit als reden.

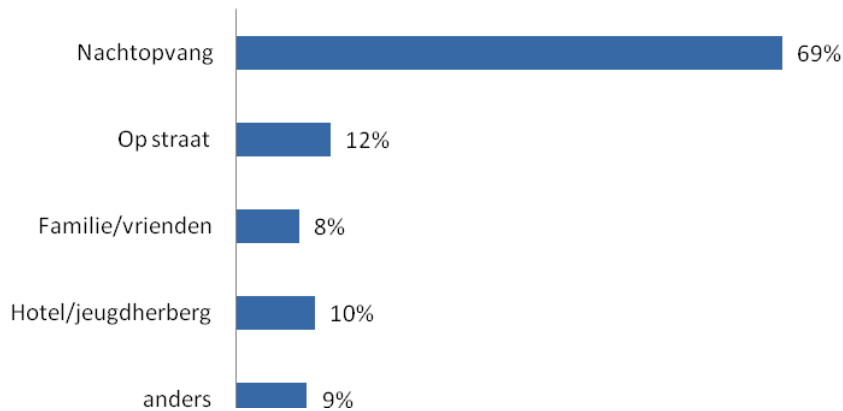
21% van de respondenten maakt geen gebruik van de nachtopvang buiten de koudweerregeling

Een op de vijf respondenten maakt buiten de koudweerregeling geen gebruik van de nachtopvang. De belangrijkste reden is het ontbreken van regiobinding. Anderen redenen zijn: niet nodig/kan ergens anders slapen, openingstijden, schorsing, geen plek of te duur.

Na koudweerregeling verblijft 69% in nachtopvang

Op de vraag "Waar gaat u slapen als de Koudweeropvang volgende week weer dicht zou gaan?" Geeft het grootste deel van de mensen aan dat ze in de nachtopvang gaan slapen.

Verblijf na koudweerregeling

Werk belangrijkste reden voor respondenten om naar Nederland te komen

Bij de mensen waar een vragenlijst is afgenomen zijn dertig mensen met een niet-Nederlandse nationaliteit. Meer dan de helft van deze mensen woont echter al langer dan 5 jaar in Nederland. Het grootste deel van hen is naar Nederland gekomen voor werk (57%). Elf mensen hebben echter nog geen betaald werk gehad in Nederland. 17 mensen zijn op zoek naar werk.

Toekomstplannen

Het overgrote deel van de niet-Nederlandse respondenten geeft aan in de toekomst in Nederland te willen blijven (79%). Twee derde (62%) ondervindt problemen bij het verwezenlijken van zijn/haar toekomstplannen. De meesten van hen ontvangen hierbij hulp en zijn daarover tevreden, zij vinden de hulp voldoende. Zes personen ontvangen geen hulp of vinden deze onvoldoende.

5. Wat kan beter in de Utrechtse daklozenopvang?

Meeste bezoekers zijn tevreden

Op de vraag 'Wat kan er volgens u beter in de Utrechtse daklozenopvang?' antwoorden veel bezoekers dat ze tevreden tot zeer tevreden zijn met de opvang. De antwoorden varieerden van: "Geen aanmerkingen" en "Je moet blij zijn dat je een bedje hebt" tot "Het is netjes geregeld, schoon bed, douche, zorg,..", "Veilig, goed, alle faciliteiten zijn goed" en "Ik ben zeer tevreden, warm eten en een bed".

Daklozen willen betere en snellere hulp bij huisvesting

Ver uit het meest genoemde verbeterpunt voor de opvang is betere begeleiding en hulp. Met name hulp bij het zoeken van woonruimte wordt vaak genoemd. "Meneer wil betere contacten met woningnet om snel te kunnen doorstromen naar een vaste woonplek". Ook genoemd werden betere informatie en hulp bij het regelen van een uitkering, zorgverzekering en opleiding, en het functioneren van de trajectbegeleider. Vooral in de NOIZ is de vraag naar betere en snellere hulp en huisvesting hoog.

Ruimere openingstijden

Een aantal daklozen (5) geven aan dat zij graag eerder naar binnen willen, met name in de winterperiode: "Zeker met het koudweer langer binnen opvang. In de zomer is het beter". Een bezoeker van de NOIZ noemt een flexibeler deurseleid wenselijk: "voor 6 uur mag je namelijk niet meer naar binnen".

Klachten over onrust en slecht slapen

Zes bezoekers geven aan problemen te hebben met slapen doordat het onrustig is en men met teveel mensen op de kamer slaapt. Een impressie: "slapen in de Stadsbrug lukt niet", "Nu slapen er 7 mensen, liever 3 of 4 op een kamer" en "Mensen moeten niet op één kamer, veel douchen niet en zijn ziek".

Hygiëne en personeel

Vijf bezoekers waarvan vier van de Sleep Inn noemen als belangrijkste verbeterpunt hygiëne en schoonmaken. "Hygiëne, vooral het schoonmaken, het is echt vies. Ik maak alles zelf schoon". Over het personeel zijn zowel complimenten "Ze zijn meedenkend, is gezellig", "Medewerkers zijn goed. Ik heb nooit verwacht dat ik hier zou moeten blijven", als klachten (3) bijvoorbeeld "Beter omgaan met mensen, persoonlijk contact en niet iedereen over een kam scheren" en "Personeel dat beter luistert".

Tevredenheid toegenomen en minder verbeterpunten

Ten opzichte van de winter 2011/12 geven meer bezoekers aan tevreden te zijn met de opvang. Er werden minder klachten geuit over regiobinding, over regels in de opvang, de bejegening door personeel, over de beperkte opvangcapaciteit en over drukte en privacy in de voorzieningen. Daarentegen werd vaker aangegeven dat men betere en snellere hulp en begeleiding wil.

Colofon

uitgave

Volksgezondheid / afdeling Beleid, Expertise en Onderzoek (BEO)
Gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE Utrecht

in opdracht van

Volksgezondheid
Gemeente Utrecht

internet

www.utrecht.nl/volksgezondheid

rapportage

Addi van Bergen
Manon Straatman

informatie

A. van Bergen
030 - 286 63 221

foto omslag

Pieter Musterd © 2013, de Nieuwegracht Utrecht in de winter.

bronvermelding

Het overnemen van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met de bronvermelding:
afdeling Beleid, Expertise en Onderzoek, gemeente Utrecht

Januari 2016